

**Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний коледж**

Затверджено

педагогічною радою ХТЕК КНТЕУ
(протокол від 22 лютого 2021 р. № 3)

Зведено в дію наказом директора
від 22 лютого 2021 р. № 94

(Л. О. Радченко)

ПОЛОЖЕННЯ
про відкрите заняття у
Харківському торговельно-економічному коледжі КНТЕУ
(нова редакція)

Харків 2021

1. Загальні положення

1.1. Положення про відкрите заняття у Харківському торговельно-економічному коледжі КНТЕУ розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Постанови КМУ від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» і визначає порядок проведення відкритих занять педагогічних, науково-педагогічних працівників Харківського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ (далі – Коледж).

1.2. Відкрите заняття – це одна з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності та якості освіти. Відкрите заняття є формою активного методичного навчання, що сприяє впровадженню досягнень педагогічної науки в практику й активному поширенню педагогічного досвіду.

Систематичний контроль проведення навчальних занять дозволяє отримати уявлення про якість освітньої діяльності, стимулює викладачів до постійного самовдосконалення, професійного зростання. Проведення відкритих занять дозволяє розглянути викладацьку діяльність у комплексі, виявити, що заслуговує на увагу і може бути рекомендованим іншим, які аспекти потребують подальшого коригування або вдосконалення.

1.3. Відкрите заняття – добровільний крок викладача (крім серії відкритих занять під час атестації). Якщо викладач не погоджується давати таке заняття, то ніхто його не може примусити, але переконати викладача в необхідності поділитися своїм досвідом потрібно.

1.4. Відкриті заняття не повинні проводитися стихійно. Вони мають створювати систему вирішення провідних педагогічних проблем, над якими працює викладацький колектив.

1.5. Відкриті заняття та взаємовідвідування проводяться відповідно до розкладу навчальних занять з метою обміну досвідом, надання допомоги викладачам в організації занять і методиці їх проведення.

1.6. Як і кожне навчальне заняття, відкрите заняття виконує навчальну, розвивальну, виховну функції та функцію отримання зворотного зв'язку, але, окрім зазначених, воно реалізує й такі функції:

- інформаційну – дозволяє отримати інформацію щодо рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача та рівня підготовленості студентів групи;
- діагностуючу – створює умови для виявлення провідних методів і прийомів, що застосовуються викладачем, їх відповідність цілям заняття, урахуванню специфіки аудиторії; для встановлення причини прогалин у знаннях студентів;
- мотивуючу – стимулює подальше вдосконалення професіоналізму викладача та розвиток навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- прогнозуючу – дозволяє поширювати передовий досвід, окреслювати шляхи підвищення рівня педагогічної майстерності викладача.

1.7. Відповідно до поставленої мети відкриті заняття поділяються на такі види:

- пробне – відкрите заняття, що проводиться претендентом на посаду викладача для підтвердження своєї професійної придатності. Особливостями є те, що особа, що проводить таке заняття, може не мати педагогічного досвіду, практично не знає особливостей тієї аудиторії, з якою вона працюватиме. Пробні заняття проводяться за рішенням голови циклової комісії з метою визначення ступеня підготовленості викладача та допуску його до проведення занять зі студентами, а також розгляду організації та методики проведення занять з нових тем. Із цією метою може бути рекомендоване проведення пробного заняття при прийманні на роботу нового співробітника. Допускається проведення пробного заняття без студентів, тільки перед викладацьким складом. Тему пробного заняття та час його проведення визначає голова циклової комісії;

- планове (поточне) – відкрите заняття, яке проводиться викладачем циклової комісії відповідно до складеного на початку нового навчального року графіка, що включає дату, тему та місця проведення заняття;

- позапланове – відкрите заняття, яке проводиться у разі надходження до директора чи завідувача відділення заяви (заяв) студентів зі скаргою на низький рівень проведення навчальних занять тим чи іншим викладачем. Ухвалу про необхідність проведення таких занять виносить директор.

- показове – відкрите заняття, яке проводиться досвідченим викладачем з метою демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій для молодих викладачів або колег з інших закладів освіти, які проходять курси підвищення кваліфікації. Показове заняття виступає як школа передового досвіду. Викладачеві, який проводить навчальне заняття, дозволяється самостійний вибір теми показового відкритого заняття. Перевагу рекомендовано надавати складним темам програми, які є важливими для здійснення міжпредметних зв'язків і потребують серйозних змін у методиці викладання у зв'язку з низьким рівнем засвоєння теми за результатами перевірки залишкових знань.

1.8. Відкрите навчальне заняття оголошується заздалегідь та доступне для всіх бажаючих. Відвідують відкрите заняття директор, заступник директора з навчально-методичної роботи, методисти коледжу, представники навчального відділу, завідувачі відділень, голови циклових комісій, викладацький склад циклових комісій, представники органів студентського самоврядування, інші особи.

1.9. Заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менше трьох членів циклової комісії, завідувача відділення, представника науково-методичного відділу, також допускається можливість відвідування представниками інших циклових комісій. В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування.

2. Планування відкритих занять

2.1. Графік відкритих занять складає голова циклової комісії на початку кожного семестру навчального року за затвердженим розкладом, із зазначенням дати, теми і місця проведення такого заняття (додаток 1).

Обов'язковим для штатних викладачів є планування одного відкритого заняття на навчальний рік.

2.2. Право вибору теми і дати показового та планового заняття надається викладачам на підставі робочої програми навчальної дисципліни. Тему пробного та позапланового заняття й час його проведення визначає голова циклової комісії.

2.3. До графіка відкритих занять насамперед вносяться:

- викладачі, які в поточному навчальному році проходять атестацію;
- викладачі, після проведення занять якими були зроблені негативні висновки про низький рівень засвоєння студентами навчальної дисципліни за результатами перевірки залишкових знань, проведення директорських контрольних робіт, анкетування тощо.

2.4. Через два тижні після початку семестру один екземпляр графіка відкритих занять надається науково-методичного відділу Коледжу.

2.5. Інформація про відкрите заняття за тиждень до його проведення додатково оприлюднюється на дошках оголошень на циклової комісії, відділення та Коледжу.

2.6. Перенесення відкритих занять дозволяється у разі хвороби викладача, відрадження тощо. Інформація про зміни у графіку відкритих занять доводиться до відома науково-методичного відділу.

3. Проведення та оцінка результатів відкритого заняття

3.1. Викладач має підготувати до початку відкритого заняття навчально-методичне забезпечення, замовити необхідні технічні засоби навчання.

3.2. Циклова комісія має підготувати рецензію на текст лекції чи план-конспект практичного, семінарського або лабораторного заняття.

3.3. Відвідувачі повинні зайти в аудиторію до початку заняття, дотримуватися педагогічного такту та не втручатися в хід заняття.

3.4. Завдання відвідувачів – проаналізувати, чи досягає поставленої мети викладач, котрий проводить відкрите заняття, за допомогою яких методичних прийомів і засобів навчання він реалізує вимоги програми навчальної дисципліни, які результати його діяльності. Заняття оцінюють за критеріями, наведеними в бланку відгуку про відкрите заняття (додатки 2, 3).

3.5. Обговорення відкритого заняття відбувається на засіданні циклової комісії. Викладач, котрий проводив відкрите заняття, має пояснити свій педагогічний задум, обґрунтувати вибір застосованих методів і засобів.

Відвідувачі мають детально проаналізувати переваги й недоліки заняття з науково-методичної точки зору, звернути увагу на досягнення поставлених цілей, ефективність використаних засобів мультимедіа, наочного приладдя, дидактичних матеріалів та ін., відзначити недоліки, помилки, допущені в організації й змісті заняття, дати рекомендації щодо удосконалення роботи викладача.

Підсумки обговорення підбиває голова циклової комісії.

Прикінцеве слово для виступу надається викладачеві, який проводив відкрите заняття. Він зазначає, з якими зауваженнями погоджується і що є дискусійним, обґрунтовує свою точку зору.

3.1. Результати проведення відкритих занять, відображені у відгуках та витягах з протоколів засідань циклових комісій, аналізуються робочими групами,

науково-методичним відділом. На їх підставі розробляються заходи щодо вдосконалення освітнього процесу в Коледжі.

4. Критерії оцінювання відкритого заняття

4.1. Під час відвідування всіх видів занять оцінюється:

- відповідність змісту заняття (теми і питань, що розглядаються) робочій програмі навчальної дисципліни;
 - наявність у викладача плану-конспекту заняття;
 - форми роботи зі студентами (фронтальна, групова, індивідуальна);
 - правильність добору викладачем матеріалу для заняття, науковість його викладу;
 - зв'язок теорії з практикою (розкриття практичної значущості знань, використання знань на практиці);
 - використання викладачем власних розробок з курсу;
 - внутрішньопредметні й міжпредметні зв'язки;
 - звернення до різних джерел інформації (зі списку основної та додаткової літератури), у тому числі до періодичних видань;
 - застосування технічних засобів навчання та інформаційних технологій на занятті;
 - використання наочного приладдя, дидактичного матеріалу;
 - відповідність обраних методів змісту заняття, рівню підготовки студентів;
 - ефективність застосовуваних методів і прийомів;
 - використання інноваційних методів навчання;
 - активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів на занятті, застосування диференційованого підходу в роботі з ними;
 - організацію самостійної роботи студентів (тема семінару, зазначення літератури та ін.);
 - контроль рівня засвоєння знань студентами;
 - підведення підсумків заняття;
 - досягнення поставлених цілей;
- дисципліну й увагу аудиторії на занятті (концентрація та увага, характер питань, що ставлять студенти викладачеві тощо).

4.2. Крім загальних питань, характерних для всіх видів занять, при оцінці занять необхідно враховувати спеціальні критерії оцінювання лекційних, семінарських практичних/лабораторних занять:

4.2.1. Критерії оцінювання якості відкритої лекції – зміст, методика, керівництво роботою студентів, лекторські дані, результативність лекції.

- зміст лекції: науковість, доказовість і аргументованість; інформативність (відповідність сучасному рівню розвитку науки); висвітлення історії питання та різних концепцій; використання прикладів, яскравих фактів з практики;

- методика читання лекцій: дотримання зовнішнього й внутрішнього регламенту занять (початок, кінець, розділи лекції); чітка структура лекції й логіка викладання; доступність роз'яснення нових термінів і понять;

формулювання тез і висновків; використання прийомів закріплення: повторення, підведення підсумків наприкінці лекції;

- керівництво роботою студентів: акцентований виклад матеріалу лекції (виділення темпом, голосом, інтонацією, повторенням найбільш важливої інформації); надання пауз для запису, конспектування; завдання лектора – надати можливість студентам для осмисленого конспектування; організація зорового сприйняття матеріалу (запису на дошці, демонстрація ілюстративного матеріалу, використання інформаційних технологій); використання прийомів підтримки уваги (риторичні питання, жарти, ораторські прийоми); дозвіл ставити питання (коли та у якій формі); перегляд конспектів (під час лекції або на семінарських і практичних заняттях); контроль засвоєння змісту матеріалу; активізація мислення шляхом висування проблемних питань і розв'язку протиріч у ході лекції; підтримання дисципліни на лекції;

- лекторські дані: культура мовлення (дотримання норм наголосу, вимови, стиль викладу, адекватність матеріалу); дикторська майстерність (виразність, чіткість артикуляції, чутність на останніх партах); експресивність мови (емоційність, інтонаційне багатство, захопленість предметом); ораторське мистецтво (головний індикатор – формування інтересу в аудиторії); педагогічний такт (ставлення до студентів з повагою, неприпустимість образ, визнання своїх можливих помилок); уміння встановити контакт;

- результативність лекції: інформаційна цінність; виховний аспект; досягнення дидактичних цілей.

4.2.2. Критерії оцінювання якості семінарського заняття:

- цілеспрямованість: постановка проблеми, зв'язок теорії з практикою; використання матеріалу в майбутній професійній діяльності;

- планування: виділення головних питань; наявність нових видань;

- організація семінару: вміння викликати та підтримати дискусію, конструктивний аналіз усіх відповідей та виступів; обговорення проблем;

- стиль проведення семінару: жвавий, з постановкою актуальних питань, викликаних дискусією, або млявий, що не стимулює думку;

- відносини «викладач – студенти»: поважні, в міру вимогливі, байдужі, напружені та ін.;

- керівництво групою: швидкий контакт зі студентами; впевнена поведінка в групі; розумна й рівна взаємодія зі студентами або, навпаки, підвищений тон; робота винятково з лідерами; байдуже ставлення до студентів;

- зауваження викладача: одиничні, узагальнюючі чи їх відсутність;

- ведення записів на семінарах: регулярно, рідко, не ведуть.

4.2.3. Критерії оцінювання якості практичного/лабораторного заняття.

- змістовність: відповідність теми практичного заняття змісту програми навчальної дисципліни; відповідність змісту практичного заняття сучасним проблемам господарської практики в галузі; рівень досягнення мети практичного заняття; рівень повноти розкриття тематичних питань;

- структура практичного заняття: визначення теми практичного заняття; визначення мети діяльності, надання методичних вказівок для самостійного виконання практичного завдання; надання переліку рекомендованої літератури для поглибленого вивчення окремих питань, організація процесу навчання студентів; організація зворотного зв'язку на етапах закріплення певного навчального досвіду; організація об'єктивного контролю навчальної діяльності студентів у кінці практичного заняття;

- методичний рівень: застосування методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів; роз'яснення складних місць навчального матеріалу; надання наочної інформації і засобів оргтехніки, наявність елементів управління ходом проведення практичного заняття; використання елементів зворотного зв'язку на всіх етапах засвоєння навчальної інформації, наявність методичних вказівок до самостійного виконання практичного завдання; наявність тестів для самоконтролю знань;

- професійна спрямованість: формування професійного світогляду студентів на занятті; зв'язок практичного матеріалу з професійними інтересами підготовки спеціалістів народного господарства; розширення соціальної сутності проблемних питань;

- майстерність викладача: рівень вільного володіння практичним матеріалом; уміння заохотити студентів до більш якісної навчальної діяльності; уміння організувати дискусію та обговорення навчального матеріалу; культура мовлення; поважне і тактовне ставлення до студентів; уміння зняти напруження і втому аудиторії.

5. Контроль проведення відкритих занять

5.1. Контролює виконання графіка проведення відкритих занять і підсумовує їх результати науково-методичний відділ Коледжу.

5.2. Результати відкритих занять можуть бути обговорені на засіданні Педагогічної ради Коледжу.

5.3. За результатами проведення відкритих занять може бути винесене рішення про клопотання перед директором (Педагогічною радою) щодо:

- позбавлення права ведення занять відповідного виду;
- надання права ведення занять відповідного виду;
- заохочення викладача.

6. Прикінцеві положення

6.1. Наказом директора за рішенням Педагогічної ради Коледжу вносяться зміни та доповнення до цього Положення, затверджується його нова редакція або Положення скасовується.

6.2. Це Положення набуває чинності з моменту його введення в дію наказом директора Коледжу.

Додатки

Додаток 1

Затверджено
Протокол засідання циклової комісії
від «__» _____ 20__ №__

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТИХ ЗАНЯТЬ

викладачами циклової комісії на ___ семестр _____ навчального року

№ з/п	Дата, аудиторія, пара	Вид заняття (лекція, семінар, практичне, лабораторне заняття тощо)	Тема заняття	Викладач	Примітка (тип відкритого заняття: пробне, показове, планове, позапланове)

Складено:

Посада _____ (ініціали, прізвище)

ВІДГУК НА ВІДКРИТУ ЛЕКЦІЮ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача _____

Навчальна дисципліна _____

Тема _____

Дата _____ Групи _____ Курс _____

Відділення _____ Циклова комісія _____

Тип відкритого заняття (пробне, показове, планове, позапланове) _____

	Так	Ні	Примітка
Організаційна складова лекції (так/ні)			
Наявність плану			
Наявність конспекту лекції/навчального посібника тощо			
Відповідність робочій програмі навчальної дисципліни			
Дотримання регламенту			
Використання унаочнення (перерахувати)			
Використання сучасних технічних засобів навчання (вказати)			
Використання інформаційних технологій (вказати)			
Рівень підготовки студентів до заняття			
Методична складова			
Науковість (використання останніх досягнень в галузі науки, технології виробництва тощо)			
Внутрішньопродметні й міжпредметні зв'язки			
Зв'язок матеріалу з майбутньою професійною діяльністю			
Застосування активних методів навчання (вказати, яких саме)			
Завдання щодо самостійного опрацювання			
Результати вибіркового ознайомлення з конспектами лекцій студентів			
Якість викладення матеріалу (ораторське мистецтво)			
Доступність			
Цілісність і логічна послідовність (вступ, основна та заключна частини)			
Культура мови, дикція			
Взаємозв'язок викладача з аудиторією			

Загальна оцінка

Досягнення мети і завдань заняття _____

Позитивні сторони, рекомендації щодо поширення досвіду _____

Зауваження, недоліки _____

Висновки (відповідно до мети відкритого заняття):

1) рекомендувати для поширення такі методи, прийоми, форми проведення заняття: _____

2) допустити викладача до проведення занять з _____

3) інше _____

Пропозиції _____

Посада _____ (ініціали, прізвище)

підпис відвідувача відкритого заняття

ВІДГУК НА ВІДКРИТЕ ЛАБОРАТОРНЕ/ ПРАКТИЧНЕ/ СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача _____

Навчальна дисципліна _____

Тема _____

Дата _____ Групи _____ Курс _____

Відділення _____ Циклова комісія _____

Тип відкритого заняття (пробне, показове, планове, позапланове) _____

	Так	Ні	Примітка
Організаційна складова лекції (так/ні)			
Наявність плану			
Відповідність робочій програмі навчальної дисципліни			
Забезпечення заняття методичними вказівками			
Дотримання регламенту			
Облік відвідування студентів			
Використання унаочнення, обладнання (перерахувати)			
Використання сучасних технічних засобів навчання			
Використання інформаційних технологій (вказати)			
Перевірка знань, умінь та навичок студентів (опитування, тести, розв'язування задач та інше)			
Інструктаж та видача завдань студентам			
Дотримання студентами правил техніки безпеки			
Методична складова			
Науковість (використання останніх досягнень у галузі науки, технології виробництва тощо)			
Внутрішньопредметні й міжпредметні зв'язки			
Зв'язок матеріалу з майбутньою професією			
Форми роботи зі студентами			
Застосування активних методів навчання (яких саме)			
Активність та правильність дій студентів			
Допомога викладача студентам при виконанні завдань			
Завдання щодо самостійного опрацювання			
Методика організації самостійної роботи студентів та її ефективність			
Рівень набуття практичних навичок роботи			
Результати вибіркового ознайомлення з конспектами студентів (зошитами/бланками для лабораторних робіт)			

Загальна оцінка

Досягнення мети і завдань заняття _____

Позитивні сторони, рекомендації щодо поширення досвіду _____

Зауваження, недоліки _____

Висновки (відповідно до мети відкритого заняття):

1) рекомендувати для поширення такі методи, прийоми, форми проведення заняття: _____

2) допустити викладача до проведення занять з _____

3) інше _____

Пропозиції _____

Посада _____ (ініціали, прізвище)

підпис відвідувача відкритого заняття